

Německý Drang nach Osten legendou?

Není jistě náhodou, že článek prof. Josefa Pfitznera Drang nach Osten v Henleinově deníku Zeit⁶ objevil se právě toho dne, kdy zástupcové Henleinovy strany oznámili československé vládě, že trvají na požadavcích, vyhlášených jejich vůdcem v Karlových Varech. Mezi podmínkami, které Konrád Henlein položil, je podivuhodný bod: „Revize měšťanského pojetí, že je úlohou českého národa, aby byl slovanskou baštou proti tak zvanému německému Drang nach Osten.“ Hned po oznámení karlovarského „minima“ ukázal jsem v tomto listě na kurióznost tohoto požadavku našich německých spoluobčanů. Volaje po právu, vůdce Sudeťanů manifestačně prohlásil, že jeho strana se hlásí k nacionálně socialistickému „světovému názoru“. Předním článkem však tohoto učení je víra v rasu, přičemž bible hákového kříže – kniha Mein Kampf – zcela otevřeně mluví o Slovanech jako rase nižší, jejíž území prohlašuje za cíl příštího německého výboje. Je to otevřeně vyznávaný „Drang nach Osten“, násilnický politický program, který dávno před Hitlerem, Rosenbergem, Goebbelsem atd. hlásalo mnoho německých spisovatelů, ve vědě mnohem školenějších než teoretikové nacismu. Jestliže tedy Henlein prohlásil nacistický světový názor za svůj, nemohlo by překvapit, kdyby se slovanští obyvatelé československého státu okamžitě obrátili na Henleina se žádostí, aby otevřeně řekl, zda se též hlásí k nacistickému učení, že východní Evropa patří k příštímu „Lebensraum“ německého národa. Na místo toho však Konrád Henlein přichází sám s požadavkem, abychom se my – Čechové – vzdali pojetí, že jsme hradbou proti „tak zvanému německému postupu na východ“. Je to opravdu provokativní diktát, psychologicky vysvětlitelný jen tím, že naši němečtí krajané po úspěších Hitlerových začali myslet tímž způsobem, jak mysleli Němci po vítězstvích Bismarckových. Jen tak lze pochopit, že vůdce sudetských Němců může žádat na nás, abychom se vzdali neútočné představy, že jsme slovanskou hradbou (patrně obrana je hříchem!),

kdežto on sám zůstane při víře v právo na výboje v slovanských zemích.

Křiklavý rozpor, který tu je, snaží se nyní prof. Pfitzner odstranit svým výkladem legendy o „Drang nach Osten“. Ale právě způsob, jak to profesor historie na německé univerzitě v Praze činí, potvrzuje, že máme co činit jen s novou vinou změněné německé psychologie. Pfitzner prohlašuje německý postup do východní Evropy za věc přirozenou. Dálo se tak všude, kde na sebe narazila vyšší a nižší kultura. Němci byli voláni od knížat z přelidněných zemí západní Evropy do řídky osídlených končin východních. Šířili na východ křesťanství a křesťanskou kulturu atd. To jsou pravdy, které se najdou v každé populární učebnici dějepisu, také ovšem v dějepisech slovanských. Pfitzner by mohl též ukázat na to, že také Slované „se drali na východ“, že Rusové postupovali proti málo vzdělaným národům asijským, že obsadili celou severní a střední Asii. To všechno bylo, to vše je historickým faktem. Sofistika páně Pfitznerova však tají se v tom, že pokládá získávání území na úkor slabšího národa za jediný a věčný prostředek při řešení otázky výživy početně vzrostlého národa. Pfitzner se tu otevřeně hlásí k diletantské a staromódní dějinné filozofii, kterou operují ideologové hákového kříže. Ale dějepisec, který jen poněkud si osvojil poznání, jak národové řešili otázku přelidnění, ví, že stěhování do jiných končin, získávání nového životního prostoru, ať mečem, ať klidnou kolonizací, je pouze jedním ze způsobů, jak získávat živobytí. Kdyby však existoval pouze tento prostředek, nikdy by naše planeta nedosáhla takové populace, jakou máme dnes. Blíží-li se lidstvo počtem k dvěma miliardám hlav, to je především zásluhou dokonalejší organizace výroby a lidštějšího soužití národů. Dokonalejší technika výrobní a dokonalejší organizace společenská umožňuje život vzrůstajícímu počtu lidí. Teoreticky je také zjištěno, že naše planeta stačí uživit mnohokrát větší počet obyvatelstva, než na svém povrchu nosí dnes. Dávno do starého železa byly dány poučky, jako by lidstvo nikdy nemohlo vyrobit tolik životních potřeb, aby všichni jeho pří-

slušníci mohli slušně žít. Je naprosto bezpečně zjištěno, že problém bídy netkví v nemožnosti výroby, nýbrž v nedostatečné její organizaci.

Kdyby prof. Pfitzner nebyl v zajetí dobyvatelské psychologie nacismu, musel by postřehnout středověký způsob řešení sociální krize, jak je vyložena v knize *Můj boj*. Nenajdete tam útoků ani žalob na to, že dnešní kapitalistické řády brání rozmachu produkce. Nic o tom, že se obmezuje produkce ploch, ač na planetě je spousta lidí nenasycených. Nic o tom, že se obmezuje výroba životních potřeb, ač mnohým lidem se nedostává šatstva a obuvi. Vůdce hákového kříže prohlásil, že jeho národ má právo na novou půdu, nestačí-li mu dosavadní. Ale ani slovem se nezmiňuje o tom, že tento nedostatek může být zaviněn zastaralou organizací lidstva, zejména tím, že velký kus chleba drží část národa, zatímco na ostatní se nedostává.

Chce-li prof. Pfitzner psát o „*Drang nach Osten*“, musí vyjít od knihy *Mein Kampf*. Analyzovat názory vůdce hákového kříže na otázku sociální a srovnávat je s tím, co o životním problému německého národa pověděli jiní. Potom by se ovšem ukázalo, že to, co prof. Pfitzner napsal ve čtvrté části *Zeit*, je jen agitační službičkování politické straně, vzdálené odvahy opravdového vědce, který vychází od toho, co je a co se hlásá. Ostatně i po stránce čistě historické prof. Pfitzner se dopouští přímo falsifikace, vykládá-li „*Drang nach Osten*“ jako postup kulturnějšího živlu z přelidněných končin do území národů méně kulturních a řídkěji osedlých. To byl pouze jeden způsob německého postupu. Ale výraz „*Drang nach Osten*“ stal se okřídleným a velmi přiléhavým termínem v době, kdy pruská „*Hakata*“ bezohledným způsobem rvala půdu Polákům, kteří se dostali do rámce pruského státu po násilném roztrhání polské říše. Bude prof. Pfitzner tvrdit, že brutální postup proti polskému živlu v Poznaňsku, v Pomoranech a ve Slezsku byl jen „*Drang nach Osten*“ v uvozovkách? Že to byl jen „tak zvaný postup proti Slovanům“, jak se vyjádřil Konrád Henlein v Karlových Varech?

Chce-li tedy univ. profesor vyvracet mýtus o „*Drang nach Osten*“, musí začít výkladem nacistické doktríny, k níž se hlásí. Obáváme se však, že se na takovou analýzu nedostává profesor pražské univerzity – vědecké odvahy. Jak by se mohl odvážit kritizovat učení „*vůdce*“?

Národní osvobození II. VI. 1938

Novoslavie, Slavíkovo sovětofilství a agrární Večer

Na můj úvodník o názvu našeho přebudovaného státu reagoval posměšně *Večer* v článku, jehož autor se skryl statečně za šifru – Mk. Jako bychom prý neměli nic důležitějšího než vymýšlet nová jména. Čtenář mého článku však ví, že jsem reagoval na zprávu nedělních novin, stylizovanou tak, jako by v rozhodujících kruzích se pomýšlelo na pokřtění přebudovaného státu naprosto nemožným jménem Nitroslavie, Středoslavie nebo Západoslavie. Na tuto nelogičnost jsem ukázal. Svůj návrh „*Nová Slavie*“ jsem doprovodil dodatkem, že jsem si vědom nesnázi se změnou názvu.

Ale o to patrně nešlo. Maskovanému pisateli šlo více o to, aby mne strčil do řady těch, kdo stáli za padlým režimem. Nazval mne „známým sovětofilem“ a „věrným hradním mužem“. Pokud se týče sovětofilství, musím konstatovat, že v celém agrárním tisku (opakuji, v celém!) není tolik věcných kritik sovětského Ruska, kolik jsem jich za dvacet let napsal já (nepokládám ovšem za kritiku lokálky o SSSR ve *Večeru*, založené – mírně řečeno – na malé znalosti sovětských poměrů). Není také mezi pravicovými vědci nikdo, proti němuž by byla vydána celá kniha jako sovětobu, jak se to stalo mně. Nenašel se také v celé agrární straně muž, který by v československém rozhlase vedl soustavně kritiku stinných stránek SSSR (vždy jsem uznával i světlé), jak jsem to po celý rok 1933 dělal já.